

Přiblížit velitelskou přípravu praktickým potřebám

Podplukovník Ladislav J a č e k

V článku jsou hledány příčiny nedostatků v řízení vojsk a je ukázáno, že formy velitelské přípravy ještě neodpovídají praktickým potřebám. Navrhuje se proto zrušit systém velitelských zaměstnání a nahradit je štábními cvičeními, přičemž skupinová cvičení ve štábech neprovádět. Větší pozornost věnovat volbě obsahu štábních nácviků. Ponechat velitelům ještě větší volnost ve výběru forem a obsahu velitelské přípravy důstojníků jejich štábů.

I když do ukončení výcvikového roku zbývá ještě určitý časový úsek, je třeba se zamýšlet nad dosavadními výsledky operační přípravy a soustavně shromažďovat podklady pro příští výcvikový rok. Dosavadní letošní zkušenosti ukazují, že bylo již překonáno období samoúčelných zaměstnání, období, kdy o schopnostech štábů rozhodoval počet a jakost dokumentů. Na druhé straně je zjišťováno, že dosud trvají závažné nedostatky v živém a pružném vedení vojskům.

Příčiny nelze hledat jen v organizaci nebo technických možnostech spojovacích prostředků, ale především v pracovních návycích štábů a v systému jejich řízení. V boji budou důstojníci štábů plnit především úkoly spojené s kontrolní činností, s předáním rozkazů podřízeným, dohovory součinnosti a úkoly vyplývající z funkce styčných důstojníků. Vzhledem k tomu — a vzhledem k nutnosti pravidelného nebo nepravidelného odpočinku při nepřetržitém vedení operace — se prakticky počet důstojníků štábů podstatně snižuje. Nebude možno takřka nikdy počítat se všemi příslušníky oddělení v určitém omezeném časovém období.

Je zřejmé, že řada důstojníků bude plnit naprosto samostatné bojové úkoly, vyžadující rozhodnost, samostatnost a rychlost v práci. Úkoly spojené s plánováním operace bude tudíž plnit menší počet pracovníků než je uvedeno v tabulkách předepsaných počtů.

Bude vhodné se zamyslet, do jaké míry nám formy operační přípravy vytvářejí podmínky k tomu, aby důstojníci štábů získali ty návyky a znalosti, které při řízení operace jsou pro ně nezbytné, a aby se naučili pracovat v podmínkách a prostředí odpovídajících bojovému rázu.

Je nesporné, že nejlepší přípravou jsou cvičení s vojsky — ovšem jejich

počet je omezen objektivními možnostmi a kromě toho je spojen i s posloupností taktické přípravy vojsk.

Proto i pro štáby mohou být cvičení s vojsky pouze vyvrcholením a proěřením jejich dosavadní přípravy. Bohužel, právě při těchto cvičeních se zpravidla ukazuje, jak mnohdy není domyšlen systém práce, vnitřní režim života, metody získávání zprávy, jejich vyhodnocování a předávání a hlavně způsoby proniknutí rozhodnutí k nižším stupňům velení a k vojskům. Je zřejmé, že jedna z důležitých příčin tkví v metodách přípravy štábů. Jde o to, jak je zlepšit.

Jednou z dosavadních důležitých forem přípravy byla tak zvaná velitelská zaměstnání, v nichž se jednou za zimní a jednou za letní období v krátkém tří až pětidenním cyklu školili všichni důstojníci štábů. Obsahem těchto zaměstnání byly přednášky, semináře, ukázky, skupinová cvičení a letučky.

Konfrontujeme-li potřebu získat návyky pro praktické velení, je zřejmé, že právě vzhledem k formě provádění jsou velitelská zaměstnání již překonána a neodpovídají současným potřebám. Byla účinným prostředkem tehdy, kdy jsme chtěli důstojníky učít metodě rozboru situace, naučit je zásadám vedení operace a boje a aplikaci těchto zásad zpravidla v klasickém případě. Velitelská zaměstnání byla velmi dobrou metodou přípravy v době, kdy bylo třeba prohlubovat znalosti důstojníků ze škol a z kursů a navíc bylo třeba touto metodou školit řadu důstojníků štábů, kteří neměli požadované předběžné vojenské vzdělání vzhledem k funkci, kterou v polním štábu měli zastávat.

Dnes však tyto podmínky již neplatí. Proto veškerou přípravu štábů je třeba zaměřit k těm potřebám, které vyplývají z úloh štábů v poli. A především skupi-

nová cvičení, kde všichni účastníci jsou zpravidla zařazeni ve stejné funkci a řeší situaci z hlediska velitele, neodpovídají zcela těmto požadavkům.

Navíc je při skupinovém cvičení jeho řídicí okolnostmi přinucován řídit se metodickou rukověťí a účastníci přijímají autoritativní řešení, aby byl stejný základ pro předem připravené další situace. Tato skutečnost má i svůj neblahý vliv na hodnocení účastníků, kteří se za každou cenu chtějí přiblížit předpokládanému řešení zpracovatele.

Velký počet různorodých akcí při velitelském zaměstnání měl nepříznivý vliv na úroveň některých seminářů či cvičení, neboť vyhrazené volno ke studiu bylo různým způsobem narušováno a obvykle proto nedostačovalo k hluboké přípravě.

Zdá se proto, že bude výhodné opustit formu velitelských zaměstnání. Bude účelné místo nich věnovat více času štábním cvičením.

Při těchto zaměstnáních je štáb maximálně přibližován reálné situaci a důstojníci prohlubují znalosti těch povinností, které v boji budou plnit.

V letošním roce však někde nebylo správně chápáno zaměření štábního cvičení, v některých případech dostávalo charakter velitelského cvičení, protože důraz byl položen na informační zprávy a na rozhodování velitelů, jinde byli ke štábnímu cvičení přizváni i podřízení velitelé a štáby — a cvičení se stalo velitelsko-štábním.

Při štábním cvičení příslušný velitel sám řídí výcvik svého štábu, přičemž všichni příslušníci štábu jsou zařazeni jako cvičící. Je pochopitelné, že velitel musí pomáhat v řízení určitá skupina důstojníků, která cvičení připravovala a jejíž síla závisí na stupni štábu. Není vyloučeno, že v této skupině — možno říci ředitelství cvičení — mohou být i někteří nebo všichni náčelníci oddělení a velitelé a náčelníci druhů vojsk a služeb. To závisí na cílech, které jsou pro cvičení stanoveny.

U větších štábů bude účelné zařadit náčelníky složek do řídicího aparátu i proto, aby sami mohli svůj štáb cvičit, kontrolovat jeho činnost a tím jej připravit pro plnění úkolů v poli. Náčelníci budou vykonávat své funkce na cvičeních vyššího typu, především velitelsko-štábních cvičeních a cvičeních s vojsky. Jsou-li totiž zařazeni i na štábním cvičení, nemohou věnovat to-

lik pozornosti výcviku svého štábu, neboť jejich povinnosti jim to časově nedovolí.

Štábní cvičení je možné provést i na mapách a dokonce s časovými přestávkami — např. přes noc. Ovšem, má-li se cvičení přiblížit bojovým podmínkám a má-li splnit hlavní úkol — připravit štáby k velení vojskům, bylo by účelné organizovat všechna štábní cvičení, tedy i operační, v terénu s pojitky a bez časového přerušení.

I při štábních cvičeních musí štáb pocítovat své povinnosti a práva vůči podřízeným, sousedům a nadřízeným. Bude proto výhodné, aby na tato cvičení byly vyvádnuty operační skupiny podřízených štábů, tj. malé skupiny důstojníků, jejichž úkolem bude podávat hlášení o vývoji situace, přijímat rozkazy a představovat příslušné orgány při součinnostech apod. Funkci nadřízeného a sousedů musí převzít ředitelství cvičení a náročně ji vykonávat.

Štábní cvičení musí být zásadně jednostupňová (zminěná operační skupina podřízeného štábu jen naznačuje další stupeň, proto charakter jednostupňového cvičení se tím nemění). Jakmile by totiž byl vyveden celý podřízený štáb na cvičení, musel by nutně být velitel příslušného stupně zařazen jako cvičící — a charakter cvičení je potom velitelsko-štábní. A to je vyšší stupeň přípravy, k němuž se vrátíme později.

Mohla by vzniknout námitka, že ti důstojníci, kteří jsou ve jmenovaném ředitelství cvičení, nebudou v průběhu roku vůbec školeni, jestliže nebudou konána velitelská zaměstnání. Je však třeba vidět, že jsou i další formy přípravy a že zpracování a řízení takového cvičení je vhodnou školou pro tyto důstojníky. Zásada „každý musí být školen“ musí být podřízena zásadě přípravy štábů k praktickým potřebám pro řízení vojsk v boji.

Je pochopitelné, že při podobném štábním cvičení mohou být jako cvičící zařazeni jen ti důstojníci, s nimiž se — zpravidla podle plánu bojového poplachu — počítá v polním štábu. Operační příprava se však týká vyšších štábů, kde je obvykle ještě řada funkcionářů, kteří v prvním bojovém sledu nejsou zařazeni. Proto vzniká otázka, jak zaměřit jejich školení. I pro ně musí platit zásada, aby byli školeni pro ty funkce, které by za eventuální války měli zastávat. Nelze pochopitelně zde dávat jednotný recept, ale je možné a nutné provést štábní cvičení, jehož tématem bude doplňování armády materiálem i lidmi, spolupráce s orgány místní správy apod. Vždyť i tito důstojníci budou muset za války ně-

jakým způsobem své funkční povinnosti plnit. Jde o to vytvořit určitou situaci a cvičit správné rozhodování, metody práce, součinnosti apod.

Bylo by vhodné skoncovat s praxí, aby důstojník, který má např. plnit úkoly v armádní zásobovací základně, byl školen v rozhodování ve funkci velitele pluku. Vševojskové znalosti jsou bezpodmínečně nutné, ale vlastní odborná příprava je rozhodující.

Možná, že přesto ještě zůstanou ve štábech skupiny které není možno tímto způsobem cvičit. Ve štábu armády to budou např. důstojníci politické správy, kádroví pracovníci apod. Pak ovšem se musíme spokojit s dosavadními skupinovými cvičeními, jakožto nejlepším způsobem pro ně, neboť cílem výcviku bude pouze seznámení s probíranou tematikou.

Štábní cvičení je náročnou formou přípravy důstojníků a je-li provedeno v terénu a s pojítky (což by mělo být pravidlem), znamená i větší finanční náklady. Bude proto správné, abychom i na tato cvičení přicházeli připraveni, aby se teprve v průběhu tohoto cvičení nemusely řešit nejzákladnější problémy štábní práce.

A k této přípravě slouží štábní nácviky. Obsah a zaměření štábního nácviku je různorodý a vyplývá z toho, co je třeba v metodice příslušného štábu procvičit a zdokonalit. Zpravidla je štábní nácvik prováděn po odděleních, nikoli tedy komplexně v celém štábu. Obvykle se provádí v místnostech. Jeho obsahem může být rozbor funkcí povinností, způsobů součinnosti, obsahu štábních dokumentů, způsoby kódování apod. V rámci štábního nácviku je možno seznamovat důstojníky (nebo je zdokonalovat) v práci s pojítky — a to i za pohybu v terénu. V této době je možno se naučit obsluhovat dispečerské zařízení, připravovat pomůcky, které jsou ve štábu nutné pro plánování. Prostě štábní nácvik musí sloužit k tomu, aby štáb přišel na cvičení co nejlépe připraven — a proto by měl štábní nácvik předcházet každé cvičení.

Jsmo, bohužel, svědky toho, že štábní nácviky jsou podceňovány a náčelníci jim věnují malou pozornost. Tyto nácviky by měly sloužit k tomu, aby byly odstraněny ty nedostatky, které byly zjištěny při rozboru předcházejícího cvičení. Pak budou účinnou pomocí všem důstojníkům a především náčelníkům, kteří podle toho, jak tohoto času využijí, budou moci plnit úkoly v průběhu samého cvičení.

Forma velitelsko-štábních cvičení je v naší armádě obvyklá a je posledním stupněm přípravy před cvičením s vojsky. Mají-li však velitelé a štáby stále pocítovat potřeby podřízených vojsk, bude účelné při těchto cvičeních vyvádět i značující vojska tak, jak to už při řadě cvičení v letošním roce bylo provedeno. Jde v podstatě o to, aby rozhodnutí velitelů došla až do roty či baterie a aby časové propočty byly přezkoušeny reálnou skutečností. Podle této zásady je třeba značující vojska volit.

Velitelská cvičení by měla být hlavní formou operační části velitelských shromáždění, neboť odpovídají svým charakterem rozsahu pozvaných funkcionářů na tato shromáždění a učí velitele rychle a správně se rozhodovat.

Jestliže však chceme na jedné straně velitelskou přípravu přiblížit praktickým potřebám velení a řízení vojsk, nemůžeme na druhé straně jednoznačně zamítnout teoretickou přípravu. To by byla zásadní chyba, protože praxe bez teorie je nemyšlitelná. Jak si tedy teorii osvojujeme?

Ukazuje se, že forma přednášek není v našich štábech příliš účinná. Jiná situace je ve školách, kde přednášky jsou podkladem pro semináře a tyto zase podkladem pro známkování. Ve štábech se neznámkuje — a proto i přednáškám je věnována menší pozornost. Zdá se, že přednášky jsou vhodné jen tehdy, jde-li o novou tematiku, o nové názory, použití nových zbraní apod.

Nejlepší formou osvojení si teorie je samostatné studium a semináře ke studovaným otázkám. Znamená to však, že studium musí být náčelníky řízeno — pochopitelně k těm problémům, které příslušné oddělení ke své práci potřebuje. Samostatné studium může být spojováno s ukázkami bojové techniky (především v polních podmínkách), zejména tehdy, jde-li o zvyšování technických znalostí důstojníků.

Tyto přednášky a semináře však není vhodné provádět jen v určitém časovém období — např. dvakrát za rok, jako tomu bylo dosud. Naopak je výhodné tyto akce rozložit do celého roku s ohledem k vydávaným řádům, cvičením apod. V žádném případě by toto opatření neznamenal návrat každoměsíčních velitelských zaměstnání tak, jak se konala před několika lety, protože hlavním obsahem těchto zaměstnání byla skupinová cvičení. Znamená to jen větší volnost pro každého náčelníka, aby studium teorie usměrňoval tak, aby odpovídalo potřebě štábu.

V letošním roce se ukázalo, že větší pravomoc velitelů při řízení velitelské přípravy nebyla plně využita. Zvyšování technických znalostí např. bylo dáno plně do rukou každého náčelníka — ovšem formy a obsah tohoto studia nebyly dostatečně promyšleny. Jsou to ovšem zbytky návyků z minulosti, kdy všechna opatření velitelské přípravy byla centrálně nařízena, a to nejen tematicky, ale dokonce i co do počtu hodin.

Avšak přesto zásada větší volnosti ve stanovení forem a obsahu velitelské přípravy je naprosto správná. Předpokládá však skutečně hluboké promyšlení všech akcí v době, kdy se plánuje výcvikový rok a předpokládá i účinnou pomoc starších náčelníků.

Účelem tohoto příspěvku nebylo rozebírat obsahovou náplň velitelské přípravy. Šlo jen o to, dát některé podněty k problému, jak zaměřit formy velitelské přípravy v příštím roce, aby byly co nejvíce přiblíženy praktickým potřebám.

Автор ищет причины некоторых недостатков по управлению войсками, обращая внимание на обстоятельство, что формы командирской подготовки еще не отвечают практическим потребностям. В силу этого он рекомендует отменить систему командирских занятий и заменить учениями, причем групповые занятия в штабах не проводить. Больше внимание уделять отбору содержания штабных тренировок. Оставить за командирами еще больше свободы отбора форм и содержания командирской подготовки офицеров их штаба.
